

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL

የአለም አቀፍ የሰብአዊ መብት ኤክስፐርት ኮሚሽን ሊቀመንበር በኢትዮጵያ በ78ኛው የመንግስታዊ ድርጅት ጠቅላላ ጉባኤ ሶስተኛ ኮሚቴ የሰጡት መግለጫ

ጥቅምት 14 ቀን 2016

በኢትዮጵያ ላይ የአለም አቀፍ የሰብአዊ መብት ኤክስፐርት ኮሚሽን ሊቀመንበር ሚስተር ሞሃመድ ቻንዴ አትማን

የተከበራችሁ ፕሬዝዳንት፣ ክቡራን፣ የስራ ባልደረቦች

የኢትዮጵያ የሰብአዊ መብት ኤክስፐርት ኮሚሽን በዚህ ጉባኤ ላይ ለመጨረሻ ጊዜ ንግግር ካደረገ አንድ አመት አልፏል። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የኢትዮጵያ ሁኔታ በከፍተኛ ደረጃ እየተሻሻለ መጥቷል። ኮሚሽኑ ንግግር ካደረገ ከጥቂት ቀናት በኋላ የፌደራል መንግስት እና የትግራይ ህዝቦች ነፃ አውጪ ግንባር በ21ኛው ክፍለ ዘመን ከፍተኛ ገዳይ የሆኑ ግጭቶችን ለማስቆም ያለመ የጦርነት ማቆም ስምምነት ተፈራርመዋል። ስምምነቱ በዚህ ኮሚሽን ጨምሮ ከፍተኛ ተቀባይነት አግኝቷል። ይሁን እንጂ ሲጀምር የነበረው ብሩህ ተስፋ ሙሉ በሙሉ ተግባራዊ ባለመሆኑ ከፍተኛ ስጋት ውስጥ ገብቷል። ይህ በእንዲህ እንዳለ ሀገሪቱ ወደ አዲስ ግጭትና አለመረጋጋት እየተሸጋገረች ትመስላለች።

ክቡራን

ባለፈው ወር የቅርብ ጊዜ እና አሁን የመጨረሻ - ሪፖርቶችንን ለተባበሩት መንግስታት የሰብአዊ መብቶች ምክር ቤት አቅርበናል። እ ጥቅምቲ 24 ቀን 2013 ጀምሮ በኢትዮጵያ ውስጥ በሁሉም ግጭት ውስጥ የተሳተፉ አካላት የጦር ወንጀሎችን እና በሰው ልጆች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎችን ጨምሮ የተለያዩ አስቃዊ ድርጊቶችን ገልጿል።

የእኛ ምርመራ በሌሎች የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የምርመራ ኮሚሽኖች የተጠቀሙባቸውን የተመሰረቱ የአሰራር ዘዴዎችን በጥብቅ በመከተል በነጻነት፣ በገለልተኝነት እና በምስጢራዊነት መርሆዎች በመመራት እውነታዎችን እና ሁኔታዎችን አረጋግጧል። ኮሚሽኑ በተጨማሪ እና ህጋዊ ግኝቶች ላይ ደረጃን. "ለማመን የሚያስችሉ ምክንያታዊ ምክንያቶች" የሚል አሰራር ተተግብሯል ። ኮሚሽኑ ከአደጋው የተረፉ እና ቀጥተኛ ምስክሮች ከ500 በላይ ቃለመጠይቆችን ከማከናወኑ በተጨማሪ የሳተላይት ምስሎችን፣ ፎቶግራፎችን፣ ቪዲዮዎችን፣ የባለስልጣኖችን የህዝብ መግለጫዎችን እና ሌሎች ዲጂታል መረጃዎችን ጨምሮ በመቶዎች የሚቆጠሩ ተጨማሪ ሰነዶችን ሰብስቧል።

በ ሐምሌ 2015 አዲስ አበባን ከጎበኘን በኋላ ወደ ኢትዮጵያ መዳረሻ ስላልተሰጠን ተፀፀተናል። ኮሚሽኑ ለመንግስት ተደጋጋሚ የትብብር ጥያቄ አቅርቦ እንዲሁም እየተካሄደ ባለው የሽግግር ፍትህ ምክክር ሂደት ላይ የምክር ማስታወሻ ልኳል። መንግሥት ለእነዚህ ጥያቄዎች ምላሽ አልሰጠም ወይም እውቅና አልሰጠም።

ይህ ፈተና ቢገጥመንም ሰፊ ያለ የጭካኔ ድርጊቶችን የሚያሳይ ማስረጃ አግኝተናል። በትግራይ የኢትዮጵያ ብሄራዊ መከላከያ ሰራዊት፣ የኤርትራ መከላከያ ሰራዊት፣ የክልል ጦር እና አጋር ሚሊሻዎች ጅምላ ግድያ፣ ሰፊና ስልታዊ በሆነ መልኩ በሴቶች እና ልጃገረዶች ላይ የተፈፀመ ስልታዊ አስገድዶ መድፈር እና ጾታዊ ጥቃት፣ ሆን ተብሎ በረሃብ፣ በግዳጅ መፈናቀል እና በመሳሰሉት በደሎች ተፈጽመዋል። መጠነ ሰፊ የዘፈቀደ እስራት። እነዚህ ድርጊቶች የጦር ወንጀሎችን እና በሰው ልጆች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎችን ያካትታሉ። ለእንደዚህ አይነት ወንጀሎች ትዕዛዝ እና/ወይም የበላይ ሀላፊነት ለመመስረት ተጨማሪ ምርመራ ያስፈልጋል ፣ የበለጠ ገለልተኛ እንደሆነ እናምናለን። የማጥፋት እና/ወይም የዘር ማጥፋት ወንጀል በሰብአዊነት ላይ የሚፈፀሙትን ወንጀል ለመወሰን ምርመራ ዋስትና አለው።

የተኩስ ማቆም ስምምነት ከተፈራረመም በኋላ የኤርትራ ወታደሮች እና የአማራ ታጣቂዎች በትግራይ ክልል ይገኛሉ እና በሴቶች እና ልጃገረዶች ላይ አስገድዶ መድፈር እና ጾታዊ ጥቃትን ጨምሮ በሰላማዊ ዜጎች ላይ እየፈፀሙ ይገኛሉ። በተለይ ከኤርትራ ድንበር አቅራቢያ የሚኖሩ የኢሮብ እና የኩናማ አናሳ ብሄረሰቦች ለአደጋ ተጋልጠዋል። ይህ በእንዲህ እንዳለ የትግራይ ተወላጆችን ከምዕራብ ትግራይ የማፈናቀል ሂደት በአስር ሺዎች የሚቆጠሩ ሴቶች፣ ወንዶች እና ህጻናት ተፈናቅለው ወደ ቤታቸው መመለስ አልቻሉም።

በአማራ እና አፋር ክልል የትግራይ ታጣቂዎች እና አጋር ታጣቂዎች በግጭቱ ወቅት በሰላማዊ ዜጎች ላይ ግድያ፣ አስገድዶ መድፈር እና ጾታዊ ጥቃት፣ ንብረት መውደም እና ዘረፋን ጨምሮ ከባድ እና ሰፊ ወንጀሎችን ፈጽመዋል። አብዛኛዎቹ እነዚህ ድርጊቶች የጦር ወንጀሎች ናቸው እና ተጠያቂዎች ተጠያቂ መሆን አለባቸው።

በእርግጥም ከቅርብ ወራት ወዲህ የአማራ ክልል ሁኔታ በከፍተኛ ሁኔታ ተባብሷል። በነሀሴ 2015 የወጣው የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ አስደንጋጭ የሰብአዊ መብት ረገጥ ሪፖርቶች ከህግ አግባብ ውጭ ግድያ፣ መጠነ ሰፊ የአማራ ንፁሃን ዜጎች እስር እና ሰው አልባ አውሮፕላኖች ጥቃት ደረሰ።

በአማራ ክልል የኮማንድ ፖስት ሥርዓት መዘርጋቱ - ወታደራዊ መዋቅር ያለው የአስተዳደር መዋቅር እና በክልሉ ያለው የፀጥታ ጥበቃ መጨመር አሳሳቢ ነው። በሌሎች ክልላዊ መንግስታት እንደዚህ ያሉ መዋቅሮች ከከባድ የሰብአዊ መብት ረገጥዎች ጋር ተያይዘዋል። በእርግጥም ምርመራችን ሰፊ ያለ፣ አሳሳቢ ደረጃ ላይ መድረሱን አመልክቷል፣ በአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ እና በኮማንድ ፖስት በሲቪል ቁጥጥር ስር ያለ የመንግስት ደህንነት ጥበቃ።

በኦሮሚያ ክልል የመንግስት ሃይሎች ከመንግስት ካልሆኑት የኦሮሞ ነጻነት ሰራዊት ጋር ግንኙነት አላቸው ተብለው የተከሰሱ ሰላማዊ ዜጎችን በዘፈቀደ በማሰር፣ በማሰር እና በማሰቃዩት እየፈጸሙ ያሉትን አሰራር ላይተናል። በምዕራብ ኦሮሚያ በኦሮሞ ነጻነት ሰራዊት ላይ የተከፈተው የፀረ-ሽምቅ እስትራቴጂ አካል የሆነው ሰው አልባ አውሮፕላኖች ባለፈው አመት በደርዘን የሚቆጠሩ ንፁሀን ዜጎችን ገድለዋል ወይም ቆስለዋል። በቅርብ ሳምንታት ውስጥ ተጨማሪ ሰው አልባ አውሮፕላኖች ስለደረሱበት አስተማማኝ ዘገባዎች ደርሰውናል።

ይህ በእንዲህ እንዳለ በኦሮሚያና በአማራ ክልሎች በኦሮሞ ነፃ አውጪ ቡድን፣ በተገንጣዮቹ ቡድኖች እና በፋኖዎች እየደረሰ ያለው ጥቃት በአማራ እና በኦሮሞ ሰላማዊ ዜጎች ላይ እየደረሰ ያለው ጥቃት አሳሳቢው መንግሥታዊ ያልሆኑ ታጣቂዎች መበራከትና የጸጥታ ችግርና መጠነ ሰፊ መፈናቀል ምክንያት ሆኗል።

በቤንሻንጉል ጉሙዝ፣ በጋምቤላ እና በሰማሌ ክልሎች አለመረጋጋት፣ እንዲሁም በኢትዮጵያና በኤርትራ መካከል በቀይ ባህር መዳረሻ ላይ ውጥረት እንዳለ እያየን ነው።

ክቡራን

ከሚሽኑ በቅርቡ ባወጣው ዘገባ በኢትዮጵያ ያለው ሁኔታ በተባበሩት መንግስታት የጭካኔ ወንጀሎች ትንተና ማዕቀፍ ውስጥ ለወደፊት ወንጀሎች አብዛኞቹን ማሳያዎች ያሳያል ሲል ደምድሟል። በተለየ ሁኔታ፡

በመጀመሪያ፣ የጦርነት ስምምነት ቢቆምም፣ በመላ ሀገሪቱ ቀጣይ ግጭቶች እና አለመረጋጋት አለ።

ሁለተኛ፣ የኢትዮጵያ መንግስት እና በእሱ ቁጥጥር ስር ያሉ ሃይሎች ከፍተኛ የመብት ጥሰቶችን እንዲሁም የጭካኔ ወንጀሎችን የመፈፀም አቅማቸው ቀጥሏል - የኤርትራ ሃይሎች አሁንም በኢትዮጵያ፣ በክልል እና መንግስታዊ ባልሆኑ ታጣቂዎች እና ሚሊሻዎች ይገኛሉ።

በሦስተኛ ደረጃ በመላ አገሪቱ እየተከሰቱ ያሉ ሁከትና አለመረጋጋት ሁኔታዎች የአደጋ ጊዜ ሕጎችን በመተግበር ላይ ይገኛሉ። የጥላቻ ንግግር መስፋፋት፣ እና በኢንተርኔት እና በቴሌኮሙኒኬሽን ላይ ገደቦች።

አራተኛ፣ ለከባድ ጥሰቶች እና በደሎች ተጠያቂነትን የማረጋገጥ ኃላፊነት በተሰጣቸው የመንግስት መዋቅሮች ውስጥ ጉልህ ድክመቶች አሉ።

አምስተኛ፣ ወደፊት የሚፈጸሙ የጭካኔ ወንጀሎችን ለመከላከል የሚረዱ የመቀነሻ ስርዓት አለመኖራቸውን ተረድተናል - ለምሳሌ፣ የሲቪክ ቦታ እጅግ በጣም የተገደበ ነው፣ እና የሰብአዊ መብት ተሟጋቾች ጋዜጠኞችን ጨምሮ ለእስር፣ ትንኮሳ እና ሌሎች የበቀል እርምጃዎች ይወሰዳሉ።

ክቡራን

የኢትዮጵያ መንግስት የሽግግር የፍትህ ሂደት የጀመረ ሲሆን በዚህ አመት መጀመሪያ ላይ አገራዊ የሽግግር ፍትህ ፖሊሲን ለማዘጋጀት በማሰብ ህዝባዊ ምክክር አድርጓል። ይህን ሂደት በጥንቃቄ ገምግማዎች ለማድረግ ከአፍሪካ ህብረት እና ከአለም አቀፍ ደረጃዎች ጋር ያልተጣጣመ ጉድለት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። ግልጽነት፣ ማካተት፣ እና ውክልና የጎደለው እና - በወሳኝነት - በተጠቁዎች እምነት ወይም ድጋፍ አይደሰትም። ያነጋገርናቸው አብዛኞቹ በመንግስት ተቋማት ላይ ከፍተኛ እምነት እንደሌለው ገልጸዋል እናም ስለሰብአዊ መብት ጥሰት በመናገራቸው የበቀል እርምጃ ሊወሰድባቸው እንደሚችል ፈረተዋል።

ከተጠቀሱት ጋር በተያያዘ - የሽግግር ፍትህ ቁልፍ ምሰሶ - መንግስት የመከላከያ ሰራዊቱ አባላት እና ተላላኪዎች ህጋዊ ምርመራ ወይም ክስ ምንም ዓይነት ተግባራዊነት ያለው ማስረጃ አለቀረበም። የአገር ውስጥ ተጠቃሚነት ተስፋዎች እጅግ በጣም ሩቅ ናቸው። የኤርትራ ሃይሎች በኢትዮጵያ ግዛት ላይ ለፈጸሙት ግፍና በደል ለፍትህ የሚሆን ትክክለኛ መንገድ የለም። የተጎጂዎች የፍትህ ጥያቄዎች ግልጽ እና የማይናወጡ ናቸው። ተጠቃሚነት ከሌለው የኢትዮጵያ ታሪክ እንደሚያሳየው ከባድ ወንጀሎች ሊደገሙ ይችላሉ።

በጥቅሉ፣ የኢትዮጵያ መንግሥት ከዓለም አቀፍና ከአህጉራዊ ክትትል ጋር በተያያዘ የወሰዳቸው እርምጃዎች፣ “ከዋሲ-ተገዢነት” የተሰኘውን ስትራቴጂ ሁሉንም ምልክቶች ያሳያሉ። ይህን ስንል ክልላዊ እና አለምአቀፍ ምርመራን ለማምለጥ ሆን ተብሎ የተሰሰው የቤት ውስጥ ዘዴዎችን በመፍጠር እና ሌሎች ተቋማትን በመሰረደነት በማዋል የሚደረግ ጥረት ማለታችን ነው። እነዚህ ዘዴዎች ተጠቃሚነትን ያራምዳሉ ነገር ግን በተግባር ግን አለማቀፋዊ ጫናዎችን ለመቅረፍ ዓላማ ያደርጋሉ። እንደነዚህ ያሉት ስልቶች ብዙውን ጊዜ የተጎጂዎችን የእውነት፣ የፍትህ፣ የካሳ ክፍያ እና ያለመደጋገም መብቶችን በማሳጣት በመላው አለም አቀፍ የሰብአዊ መብቶች ስርዓት ላይ ከፍተኛ ስጋት ይፈጥራሉ።

ክቡራን

በኢትዮጵያ ውስጥ የተፈጸሙ ወንጀሎች ከባድነት እና ወደፊት ሊፈጸሙ የሚችሉትን ግፍ ከግምት ውስጥ በማስገባት ጉዳዩን ቀጣይነት ባለው ዓለም አቀፍ ቁጥጥር ማድረግ አስፈላጊ ነው። እንዲህ ዓይነቱ ሪፖርት እንደ ቅድመ ማስጠንቀቂያ እና መከላከያ መሣሪያ ሆኖ ሊያገለግል ይችላል።

የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የሰብአዊ መብቶች ምክር ቤት የኮሚሽኑን ስልጣን ለማቋረጥ እና የአፍሪካ ህብረት አጣሪ ኮሚሽን ማቋረጥ ማለት አሁን ባለው ሁኔታ ታማኝነት ያለው ገለልተኛ አሰራር የለም - ከሀገር ውስጥ ፣ ከክልላዊ ወይም ከአለም አቀፍ - በኢትዮጵያ የተፈጸመውን ግፍ መመርመር። በቅርብ ሳምንታት ውስጥ, የዚህን የኮሚሽኑን ስልጣን ለማቋረጥ በተሰጠው ውሳኔ ከተጎዱ ተጎጂዎች በቀጥታ ሰምተናል; ብዙዎች በአለም አቀፍ ማህበረሰብ እንደተተዉ እንደሚሰማቸው ነግረውናል።

በዚህ ሁኔታ ሌሎች ድርጅቶች እና የተባበሩት መንግስታት ተቋማት በኢትዮጵያ የሰብአዊ መብት ሁኔታ ላይ ያላቸውን ክትትል፣ ሪፖርት፣ ግምገማ እና ቅስቀሳ ማሳደግ አስፈላጊ ነው። ይህም ጠቅላላ ጉባኤውን፣ ዋና ጸሃፊውን፣ የሰብአዊ መብቶች ካውንስልን፣ የሰብአዊ መብቶች ከፍተኛ ኮሚሽነርን፣ የልዩ አሰራር ስልጣን ባለቤቶችን እና የባለብዙ ወገን ስርዓትን

በአጠቃላይ ያጠቃልላል። የግለሰብ አባል ሀገራትም በዚህ ረገድ ትልቅ ኃላፊነት አለባቸው፤ ይህም ሁለንተናዊ ስልጠንን መጠቀምን ሊያካትት ይችላል።

ይህ ኮሚሽን ስራውን ሲያጠናቅቅ ሁሉም የአለም አቀፍ ማህበረሰብ አባላት በኢትዮጵያ ያለው ሁኔታ ከአለም አቀፍ አጀንዳ እንዳይወድቅ እና ከተጎጂዎች ጎን እንዲቆሙ እናሳስባለን። ቃለ መጠይቅ ባደረግንለት አንድ ከጉዳት የተረፉት ቃል፡-

“ተጠያቂዎች ለፍርድ መቅረብ አለባቸው፤ ለእኛ ግን ፍትህ ዘግይቷል። አለም አቀፍ ማህበረሰብ ድምፃችንን ሰምቶ ምላሽ እንዲሰጥ እፈልጋለሁ...እባካችሁ ስለእኛ አትርሱ።”

እናመሰግናለን ክቡራን።